

Topluma Hizmet Uygulamaları Boyutunda Üniversite Web Sitelerinin İncelenmesi*

The Investigation of University Websites in Terms of the Community Service Practices*

Dilek KEKEÇ MORKOÇ

ÖZ

Geleceğin mimarları olan öğretmenlerin sosyal sorumluluk bilincinin gelişmiş olması, mesleki yaşamlarında sosyal sorumluluk ve topluma hizmet duygusuyla hareket etmelerini sağlayacak ve bu bilincin farkındalığı öğrencilerine de yansıyacaktır. Bu nedenle öğretmen adaylarının henüz eğitim sürecindeyken sosyal sorumluluk bilincinin oluşturulması ve geliştirilmesi oldukça önemlidir. Böylelikle öğretmen adaylarının toplumsal sorunların çözümüne, toplum sorunlarına karşı duyarlılık kazanmasına, sorumluluk bilinci duymalarına ve toplumsal kalkınmaya katkı sağlamalarına yardımcı olunabilir. Araştırmada devlet ve vakıf üniversitelerinin, eğitim fakültelerinin öğrenci adayları, öğrencileri ve diğer kullanıcılar için sundukları web sitelerinin fonksiyon ve özelliklerinin tespit edilmesi ve bu web sitelerinin topluma hizmet uygulamaları boyutunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında Yükseköğretim Kurulu'na bağlı Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin 2015-2016 üniversite tercih kılavuzunda devlet ve vakıf üniversitelerine bağlı toplam 95 eğitim fakültesinin, web sitelerinin kullanımı ve sosyal sorumluluk projeleri web sitesi içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Eğitim fakülteleri, Sosyal sorumluluk projeleri, Web siteleri, İçerik analizi

ABSTRACT

The fact that the consciousness of social responsibility of teachers who are the architects of the future has developed will cause them to act with a sense of social responsibility and service to the community in their professional lives and the awareness will also reflect on the students. Thus, it is important to develop the awareness of social responsibility in the process of teacher education. In this way, teacher candidates can be better at solving social problems and be more aware of and more sensitive to the social problems and contribute to social development. In the research, it has been aimed to determine the functions and features of the websites of the state and private universities which are offered to the candidate students, current students of the faculties of education and the other users; and it has also been aimed to evaluate these websites in terms of social service practices. The use of websites and social responsibility projects of a total of 95 faculties of education connected to the state and private universities in the 2015-2016 university preference guides of Student Selection and Placement Center affiliated to Turkish Higher Education Council have been examined through the website content analysis research in the scope of research.

Keywords: Faculties of education, Social responsibility projects, Websites, Content analysis

*Bu çalışma, VIII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde (5-8 Mayıs 2016, Çanakkale, Türkiye) sunulmuştur.

This study was presented at the VIII. International Congress of Educational Research (May 5 - 8, 2016, Çanakkale, Turkey).

Dilek KEKEÇ MORKOÇ (✉)

ORCID ID: 0000-0001-6706-0575

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, Çanakkale, Türkiye
Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale Vocational School of Social Sciences, Department of Office Services and Secretariat, Çanakkale, Turkey
dkmorkoc@comu.edu.tr

Geliş Tarihi/Received : 27.06.2016

Kabul Tarihi/Accepted : 04.10.2016

GİRİŞ

Geleceğin mimarları olan öğretmenlik mesleği, toplumsal anlamda sorumluluk bilincinin en üst düzeyde olması gereken meslek gruplarının başında gelmektedir. Öğretmenlerin toplumla bütünleşmeleri, sosyal sorumluluk ve topluma hizmet etme boyutunda hareket etmeleri ile bu bilinci ve farkındalığı öğrencilerine de yansıtacakları söylenebilir. Öğretmenlik sadece sınıf içinde icra edilen bir meslek olmayıp, öğreticiliği ile zaman ve mekân fark etmeden yaşam boyu bulunduğu topluma destek olan, farkındalık kazandıran, liderlik özellikleri taşıyan mesaisi olmayan bir meslek, bir yaşam biçimidir. Bu yaşam biçimi içinde sosyal sorumluluklar ile bulunulan çevreye değer katan ve insan olma odaklı bir toplum oluşturabilmenin en önemli başlangıcı, öğretmen adaylarının henüz eğitim sürecindeyken sosyal sorumluluk bilinçlerinin oluşturulması ve geliştirilmesi olabilir. Böylelikle öğretmen adaylarının toplum sorunlarına karşı duyarlılık geliştirmesi, toplumsal sorunları fark edebilmesi mümkün olabilir ve sorunlara çözüm üretmelerine, sorumluluk bilinci duymalarına ve toplumsal kalkınmaya katkı sağlamalarına yardımcı olunabilir.

Topluma hizmet uygulamalarının (THU) kökeni 1870'li yıllara dayanmakla birlikte, felsefi ve psikolojik temelleri John Dewey'in 1900'lü yılların başında dile getirdiği görüşleri üzerine temellenmiştir. 'Topluma hizmet' kavramı terim olarak ilk kez 1966 yılında Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde kullanılmıştır. Okul ve topluma hizmet uygulaması ilişkisinin kurulduğu ilk etkinlik 1969 yılında düzenlenen 'Atlanta Topluma Hizmet Konferansı'dır. 1979 yılında Sigmon, THU'nun kavramsal çerçevesini üç temel ilkeye dayandırmıştır. Bunlar: "Hizmeti alan, hizmeti sunanı denetler", "hizmeti alan kendi yaptıklarının sonucunda hem daha iyi hizmet verir, hem de daha iyi hizmet alır"; "hizmeti sunan hem öğrenir, hem de öğrenme beklentilerini önemli ölçüde denetler" (akt: Elma et al., 2010: 234). 1984 yılında Kolb "Deneyimsel Öğrenme: Gelişim ve Öğrenmenin Kaynağı Olarak Yaşantı" adlı çalışmasında topluma hizmet uygulamasının bir aktif öğrenme stratejisi olduğunu belirtmiştir. 1990 yılında ABD'de THU'ya bir yasa ile hukuksal çerçeve kazandırılmıştır. Bu tarihten sonra ABD'deki üniversitelerde hızla yayılan THU son yıllarda Kanada, Meksika, Güney Kore, Avustralya, Mısır, İrlanda ve Japonya gibi ülkelerde de uygulanmaya başlamış ve bunun sonucu olarak da ilk defa 2001 yılında yine ABD'de THU'ya yönelik sorunların tartışıldığı bir uluslararası konferans düzenlenmiştir (akt: Elma et al., 2010: 234). THU, geleneksel okul sınırlarının ötesinde bir öğrenme yöntemidir; bireyin sadece okulda öğrendikleriyle kalmayıp kendini gerçekleştirebildiği, sınıfın yapay ortamından çıkıp gerçek dünyaya adım attığı, sosyalleştiği, liderlik özelliklerini ortaya çıkardığı, toplumsal duyarlılık kazandığı bir süreçtir. Bir başka anlatımla THU, bireyin topluma hizmet etmesi ve toplumla kucaklaşması ve hizmet ederken de öğrenmesine dayanan etkileşimli bir olgudur (Elma et al., 2010: 235). Eğitim araştırmacılarının çoğunluğu tarafından deneyimsel bir öğrenme yaklaşımı olarak kabul edilen THU'nun literatürde en az 147 farklı tanımlaması bulunmaktadır. Bu kadar farklı bakış açısına rağmen araştırmacıların çoğunun THU'nun akademik öğrenme ile toplum hizmeti arasında bağ kuran bir öğrenme yaklaşımı

olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmektedir (akt: Küçükkoçlu & Koçyiğit, 2015: 615)

Türkiye'deki eğitim kurumlarına bakıldığında, sosyal sorumluluk eğitimine ilişkin uygulamaların çok yakın tarihlerde başladığı görülmektedir. İlköğretim ve ortaöğretimde eğitim kurumları, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'nin 2005 yılında yayınlamış olduğu "İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği" çerçevesinde ders programlarının yanında öğrencide güven ve sorumluluk duygusu geliştirmeye, yeni ilgi alanları oluşturmaya ve beceriler kazandırmaya yönelik bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulübü ile topluma hizmet çalışmaları gerçekleştirmektedir (MEB İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği). 2005 yılında MEB'in öğretim programlarını güncellemesine paralel olarak, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) da 2006 yılından itibaren üniversitelerin eğitim fakültelerinin öğretim programlarını güncellemiş ve tüm eğitim fakültelerinde 'THU' dersini uygulamaya koymuştur (Saran et al., 2011: 3739).

Öğretmen yetiştirmenin bu denli önemli olması, yapılan literatür taramaları ile, gelişmiş ülkelerin eğitim sistemlerinin incelenmesi ve geleceğe yatırım olan eğitim fakültelerinin araştırılması ile YÖK, 2006 yılında öğretim programlarını yenileme çalışmaları kapsamında eğitim fakültelerinin öğretim programlarına "Hizmet Ederken Öğrenme Yaklaşımı çerçevesinde bu dersin konulmasına karar vermiştir. 2006–2007 akademik yılından başlayarak uygulanan yeni öğretmen yetiştirme programında teorik derslerin yanı sıra uygulamaya yönelik derslere ağırlık verilmesi görüşü benimsenmiş ve bu bağlamda programlara da THU dersi konulması kararlaştırılmıştır. Topluma hizmet uygulamalarının önemi, toplumun güncel sorunlarını belirleme ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlama, panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılma, sosyal sorumluluk çerçevesinde çeşitli projelerde gönüllü olarak yer alma, topluma hizmet çalışmalarının okullarda uygulanmasına yönelik temel bilgi ve becerilerin kazanılması amaçlanmıştır (YÖK, 2006).

THU dersinin yürütülmesine ilişkin esasları THU Yönergesi ile düzenlenmiştir. Bu yönerge, eğitim fakültelerinin eğitim programında zorunlu ders olarak yer alan topluma hizmet uygulamaları dersinin yürütülmesinde öğrencilerin, öğretim elemanlarının, öğrenci danışmanlarının, ana bilim dalı başkanlıklarının, bölüm başkanlıklarının ve fakülte dekanlıklarının görev ve sorumlulukları ile topluma hizmet çalışmalarının planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarına ilişkin düzenlemeleri kapsamaktadır. Bu ders öğretmen adaylarına topluma hizmetle ilgili birçok bilgi, beceri ve tutumu kazandırması açısından önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Dersin temel amacı öğrencilerin toplumun güncel sorunlarını belirleme ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlamalarını sağlamaktır (YÖK, 2007; Tezbaşaran, 2009). THU dersinin amaçları şunlardır (Özdemir & Soner, 2010: 46): Bunlar, öğretmen adaylarının toplumsal sorumluluk bilinçlerini geliştirmek, öğretmen adaylarının hizmet öncesinde toplumun sorunlarıyla ilgilenmelerini, bu sorunlara çözüm arama ve belirlenen sorunlara çözüm fırsatı bulabilmelerini sağlamaktır. Öğretmen adaylarının özgüvenlerini geliştirmek ve mesleki doyumlarını artırmak, toplumsal

duyarlılık ve farkındalıklarını geliştirmek, iş birliği, dayanışma, etkili iletişim ve öz değerlendirme becerilerini desteklemektir. Ayrıca, öğrencilerin topluma hizmet uygulamalarının önemini kavramaları, toplumun güncel sorunlarını belirlemeleri, toplumun güncel sorunlarına çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlamaları, çeşitli bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılmaları, sosyal sorumluluk çerçevesinde çeşitli projelerde gönüllü olarak yer almaları ve topluma hizmet çalışmalarının okullarda uygulanmasına yönelik temel bilgi ve becerileri kazanmaları da amaçlanmaktadır (Kocadere & Seferoğlu, 2013: 76).

Yükseköğretim Kurulu (YÖK), Öğretmen Yetiştirme Türk Milli Komitesince önerilen 17.02.2011 tarihli YÖK toplantısında uygun görülen THU Yönergesi, eğitim fakültelerine gönderilerek dersin yürütülmesinin ana ilkeleri standartlara bağlanmıştır. YÖK (2011)'e göre THU dersi, "öğretmen adaylarına toplumsal sorumluluk bilincini kuramsal ve uygulamalı olarak kazandırma ve uygulamaya sırasına işbirliği, dayanışma, etkili iletişim ve öz değerlendirme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan" bir ders olma özelliği taşımaktadır. THU dersi bir saat teorik, iki saat uygulama olmak üzere haftada toplam üç saat ve iki kredilik zorunlu bir derstir. THU yönergesine göre bu ders; (1) yerel ve evrensel sorunlara karşı duyarlılığı artırır; projeler üretmeyi, bu projelerde aktif rol almayı (katılımcılığı), çözüm üretmeyi ve iş birliği içinde çalışmayı sağlar; (2) iletişim becerilerini geliştirir; (3) yaratıcı düşünme becerileri kazandırır; (4) öz değerlendirme becerisini geliştirir (YÖK, 2011). Bu eğitimin içinde proje üretme ve gerçekleştirmeye ek olarak öğrencilerin panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da dinleyici olarak katılması da yer almaktadır. THU dersi eğitim fakültelerinin tüm programlarında bir dönem boyunca zorunlu olarak okutulan bir saat teorik ve iki saat sınıf dışında uygulama olarak gerçekleştirilen bir derstir. Dersin işleniş süreci proje tabanlı olarak gerçekleştirilmektedir. Etkinliklerin planlanması, uygulanması ve gerçekleştirilmesi aşamalarında proje ekiplerine bir danışman atanır ve yönergedeki ilke ve kurallar doğrultusunda dersin amacına uygun olarak yürütülür. Bu dersi alan öğrenciler;

1. Yerel sorunlara karşı duyarlıdır/çözüm üretir.
2. Evrensel sorunlara karşı duyarlıdır/çözüm üretir.
3. Yerel ve evrensel sorunları çözmeye aktif olarak katılımcı olur.
4. Yerel ve evrensel sorunlara karşı yeni projeler üretir.
5. Yerel ve evrensel sorunlara karşı yeni projelerde aktif olarak rol alır/iş birliği içinde çalışır.
6. Projeleri yürütürken hem proje içinde hem de proje dışında etkili iletişim kurar.
7. Panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılır.
8. Öz değerlendirme becerilerini geliştirir.
9. Bütün bu etkinliklerde yaratıcı düşünme becerilerini kullanır (Gazi Üniversitesi THU Yönergesi, 2010, Bulut et al., 2012: 349).

Günümüzde ABD'deki bazı üniversitelerde (Chicago, Boston ve La Salle Üniversitesi gibi) Toplum Hizmeti Merkezleri'nde tüm programlardaki öğrenciler ilgilendikleri konularda topluma hizmet uygulamalarına katılmaktadır. Bazı üniversitelerin (Albany ve Kuzey Texas Üniversitesi gibi) lisans programlarında toplum hizmetleri dersleri seçmeli; bazı üniversitelerde ise (Redlands, Tennessee ve California Üniversitesi gibi) zorunlu olarak okutulmaktadır. Bu derslerde öğrenciler, toplumun birer vatandaşı olarak üzerlerine düşen görevi yerine getirme bilinci kazanmak amacıyla ilgilendikleri konularda topluma hizmet projeleri üretmekte ya da bu tür projelerde çalışmaktadırlar. Hatta bazı üniversiteler (Ohio State, Hollins ve Rider gibi) karşılıklı değişim programları ve protokoller ile ülke sınırları dışında gerçekleştirme olanağı sağlamak ve bunun içinde özel fon ayırmaktadırlar. Sadece ABD değil bazı Avrupa ülkelerinde (Birleşik Krallık, Danimarka ve Almanya gibi) benzer uygulamalara rastlanmaktadır. Nitekim öğrencilerin toplumsal duyarlılıklarının geliştirilmesi kadar özgüvenin, girişimciliğin, yaratıcılığın ve ekip ruhu ile çeşitli işler başarmanın beklendiği bu tür uygulamalarda sınır ötesi çalışmalar giderek daha çok artmaktadır (Uğurlu & Kırıl, 2013: 40).

THU ile öğrenciler, hizmet ederek öğrenme yaklaşımı ile okulda edindikleri teorik bilgileri uygulayarak toplum sorunlarını saptayabilmeye ve toplumsal sorunlara çözüm bulmaya odaklı bir öğrenme metodu kullanmaktadırlar. Bu uygulamalardan beklenen çözüm üretmek, akademik, bilimsel ve bilgi düzeyine katkıda bulunmak, yaşanan coğrafyanın ve ülke vatandaşlığının sorumluluklarına, farkındalıklarına ve gelişimine katkılar sunmaktır. Bu farkındalıkların sunulması için de günümüz teknolojilerinden yararlanmak ve 'dijital' çağda, 'dijital' bakış açıları da kazandırmak gerekmektedir. Toplumsal bütünün parçaları olabilmek için topluma en hızlı ulaşabilecek araç ve imkanların tümü kullanılmalıdır.

Yapılan literatür incelemesinde THU derslerinin öğrencilerin ve akademisyenlerin dersin işleniş ve uygulaması ile ilgili görüşlerinin değerlendirildiği, dersin önemi hakkında yapılan çalışmalar içinde, üniversite - toplum işbirliği başlıkları altında toplanan çalışmaların çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. THU dersi kapsamında, eğitim fakültelerinde toplum adına yararlı olabilecek konuların neler olduğuna, nelere öncelik verildiğine, yapılan projelerin aşamalarına, öğrencilerin neler yaptıklarına dair bilgi edinilebilecek bir çalışmaya rastlanamamıştır. Eğitim fakültelerinin bir yansıması olan web sitelerinin incelenmesi çalışmanın başlangıç noktası olmuştur. Özellikle günümüzde üniversiteler, dünyadaki birçok değişimde öncülük rol üstlenmekte, bilimsel ve teknolojik değişimin odağında yer almaktadır. Basılı yayınların kullanımının yanı sıra "web" temelli yayımlar da üniversitelerin başarılarını doğrudan etkilemektedir. Üniversitelerin "web" sitelerinden birçok yayına ulaşılmakta, bilimsel haberler okunmakta, öğrencilere ve öğrenci adaylarına bilgi iletilmektedir. Birçok kullanıcı istediği bilgiyi web sitelerinden anında, tek tuşa basma hızında öğrenebilmektedir (Erdönmez & Kekeç Morkoç, 2013: 149). Böylelikle web siteleri hem tanıtım, hem de öğrenilen bilgilerin yansımasında kullanılan, yapılan etkinliklerin duyurulduğu ve paylaşıldığı bir platform haline gelmektedir.

Eğitim kurumları bugün sadece bilgi aktarılan kurumlar olmaktan çok uzaktır. Özellikle meslek edindirme çabaları ile ön plana çıkan üniversitelerin öğrencilere, mesleklerine ilişkin temel bilgileri vermenin yanında, içinde yaşadıkları topluma edindikleri bilgi ve birikim doğrultusunda ne tür katkılar yapabilecekleri ve/veya yapmaları gerektiğini öğretmeleri de gerekmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında birçok üniversitede bir süredir uygulamaya konulan toplumsal duyarlılık eğitiminin toplumsal hizmet öğrenimine ya da sosyal öğrenmeye yapacağı katkı da büyük olacaktır (Saran et al., 2011: 3738).

Topluma hizmet uygulamaları, topluma ulaşmak ve topluma hizmet sunmak içinse, topluma yansımaları için hem dış çevre iletişiminin hem de çağın teknolojilerinin kullanılmasına ihtiyaç vardır. Topluma hizmet etmek için toplumu gözlemlemek, dinlemek, anlamak, muhakeme ederek ihtiyaçlarını belirlemek gerekir. Çalışmamız da bu noktada önem kazanmaktadır. THU dersinin “toplumla bütünlük kazanması” amacı, topluma ulaşmada en kolay yollardan biri haline gelen, günümüzün vazgeçilmez unsuru olan “web” siteleri ile birlikte kullanılmalarda boyutunu ortaya çıkarmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Önemi ve Amacı

Yapılan literatür taramasında, üniversitelerin eğitim fakültelerinin web sitelerine yönelik ve THU dersi kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin web sitelerinde duyurulması ve bilgi verilmesi hakkında yeterli sayıda araştırma olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmada, bu eksikliğin giderilmesine katkı sağlamak amacıyla yola çıkılmıştır. Çalışmada, YÖK’e bağlı Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)’nin 2014-2015 üniversite tercih kılavuzunda yer alan devlet ve vakıf üniversiteleri eğitim fakültelerinin hedef kitlelerine yönelik “web sitelerinin” tanıtım ve bilgilendirme faaliyetlerini ve THU dersi kapsamında yapılan etkinliklerin web sitesi kullanımlarını tespit etmek amaçlanmıştır. Eğitim fakültelerinin web siteleri, sosyal sorumluluk projeleri, öğretmenlik uygulamaları-bilgileri boyutunda THU dersi ile ilgili ön bilgi verilmesi, yapılan etkinliklerin web sitesi üzerinden ya da sosyal ağlarda duyurulması, sunulması ya da rapor edilmesi içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir.

Araştırmanın Modeli

Çalışmanın amacı web sayfalarında yer alan topluma hizmet uygulamalarını betimlemek olduğundan araştırmanın yönteminde içerik analizi kullanılmıştır. Bir nitel araştırma yöntemi olan içerik analizi, bir metindeki değişkenleri ölçmek amacıyla sistematik, tarafsız ve sayısal olarak yapılan bir analizdir. Nitel araştırma yöntemi ve teknikleri kullanılarak yapılandırılmıştır. Araştırmada temel bir yaklaşım olarak durum saptamasına elverişli bir tarama modeli benimsenmiştir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2000: 77). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumla-

nan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar, bu analiz sonucu keşfedilebilir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Kısacası, içerik analizi, mesaj değeri taşıyan her türlü verinin bir amaç doğrultusunda taranması, kategorilere ayrılması, özetlenmesi ve bulguların araştırma amacı doğrultusunda analiz edilmesi ve yorumlanması işlemlerini içeren bilimsel bir araştırma yöntemidir (Başfıncı, 2008: 53). İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Doğan & Morkoç Kekeç, 2015: 103).

Verilerin Toplanması ve Analizi

ÖSYM’nin 2014-2015 tercih kılavuzunda yer alan iki ayrı kategorik birim olarak değerlendirilebilecek devlet ve vakıf üniversitesi statüsündeki eğitim fakülteleri seçilmiştir. Böylelikle, organizasyonel ve mali yapıları itibarıyla farklılığa sahip üniversitelerin bu durumlarının araştırmanın amacına ilişkin özelliklere yansıyor yansımadağı, farklılık olup olmadığını tespit etmek ve karşılaştırma yapmak da hedeflenmiştir. Araştırma kapsamına alınan eğitim fakültesi “web” sitelerinin adresleri belirlenmiş, ardından web siteleri ziyaret edilerek ön inceleme yapılmıştır. Ön inceleme esnasında, “web” sitelerinde bulunan özellikler, kategoriler, başlıklar ve farklılıklar not alınmış, ardından elde edilen bilgilerden yola çıkılarak bir analiz formu hazırlanmıştır. Ön inceleme ile hazırlanan bu analiz formu, çalışma kapsamındaki eğitim fakültesi sayısı kadar iki nüsha halinde çoğaltılmış ve bu form üzerinde gerekli işaretlemeler yapılmıştır. Ardından kodlanan formlardaki bulgular, formlar sıralanarak ve SPSS 23.0 istatistik programından yararlanılarak sayısal ifadeler ve tablolara dönüştürülmüştür. Böylelikle ilgili “web” sitelerinde amaca uygun içerik analizi tamamlanmıştır.

“Web” siteleri incelenirken, üniversite bünyesindeki kişisel bilgisayarlardan ve internet bağlantısından yararlanılmıştır. Hazırlanan analiz formu kodlamaların kontrolleri konu ile ilgili diğer öğretim elemanlarından yardım alınarak yapılmıştır. Çalışma kapsamında sadece eğitim fakültelerinin “web” ana sayfalarının özellikleri ve THU kapsamındaki etkinlikler dikkate alınmıştır. Eğitim fakültelerinde bölüm sayılarının fazla olması ve inceleme yapmanın zor olması nedeniyle, her bir bölüm için ayrı “web” sitesi incelemesi yapılmamıştır. İçerik analizi sürecinde tüm bölümlerin yaptıkları etkinlikleri, projeleri, seminerleri, kongreleri ve duyuruları kendi “web” sitelerinden duyurmalarının yanı sıra eğitim fakültelerinin de “web” ana sayfalarından senkronize olarak yayımlamaları gerektiği deneyimlenmiştir. İçeriklerin güvenilirliği eğitim fakültelerinde yer alan ‘THU’ dersi kapsamındaki etkinlikler, “Google” arama motoru ile yerel ve ulusal haber kaynaklarından da taranarak test edilmiştir.

Eğitim fakültelerin “web” sitesi adreslerine girilmiş ve bulunan özellikler dikkate alınmıştır. İlk aşamada çalışmanın amacı olan

'THU' dersi kapsamında yapılanlar incelenmiş, alanda sosyal sorumluluk projelerinin olup olmadığı araştırılmıştır. "Web" sitesi ile ilişkili sosyal ağların olup olmadığı, dil seçeneği, haberler, duyurular, bölüm tanıtımları, bölümlerin ayrı "web" sitelerinin olup olmadığı, etkinlikler, koordinatörlükler, eğitim seminerleri, öğretim elemanları hakkında bilgi, öğretmenlik uygulamaları, formasyon eğitimi hakkında bilgiler, faaliyet raporlarının olup olmadığı da inceleme kapsamındaki diğer başlıklardır. İncelenen ölçme birimlerinin kodlamaları, hazırlanan formda "var" ve "yok" olarak kodlanmıştır. Ölçme ve analiz, hazırlanan form üzerinden tamamlanmıştır. Veri analizi için, tek değişkenli dağılımlar belirlenmiş ve ölçmeler kategorili olduğu için frekans analizi kullanılmıştır. Araştırma kapsamına dahil olan 95 eğitim fakültesinin "web" sitelerinin dinamik bir yapı sergilemesi sebebiyle, ön inceleme dışında, "web" siteleri bir defa ziyaret edilmiştir. Çalışma 08-28 Nisan 2016 tarihlerinde yayımlanan web sitesi içerikleri ile sınırlandırılmıştır.

Tablo 1: Eğitim Fakülteleri Statüsü

Eğitim Fakülteleri Bulunan Üniversiteler	n	%
Devlet Üniversiteleri	70	73.7
Vakıf Üniversiteleri	25	26.3
Toplam	95	100.0

Tablo 2: Web Sitesi Özellikleri

Özellikler	Var		Yok	
	n	%	n	%
1 Sosyal Medya Kullanımı (Facebook, Twitter, Instagram vd.)	80	84.2	15	15.8
2 THU Uygulaması Özelliği	15	15.8	80	84.2
3 Dil Özelliği	82	86.3	143	13.7
4 Haberler Özelliği	73	76.8	22	23.2
5 Duyurular Özelliği	85	89.5	10	10.5
6 Bölümlerin Tanıtım Özelliği	86	90.5	9	9.5
7 Sosyal Sorumluluk Uygulamaları	29	30.5	66	69.5
8 THU Sosyal Medya ile Duyurma Özelliği	11	11.6	84	88.4
9 Her Bölümün Web Sitesi Olma Özelliği	68	71.6	27	28.4
10 Proje-Sosyal Sorumluluk Tanıtım Günü	17	17.9	78	82.1
11 Eğitim Semineri	46	48.4	49	51.6
12 Öğretim Elemanı Tanıtım, İletişim, Özgeçmiş Özellikleri	92	96.8	3	3.2
13 Pedagojik Formasyon Eğitimi	72	75.8	23	24.2
14 THU Ders Yönetmeliği Özelliği	49	51.6	46	48.4
15 Web Sitesi Dinamik-Güncel	61	64.2	34	35.8
16 Derslerde Kullanılacak Formlar	48	50.5	47	49.5
17 Faaliyet Raporları	12	12.6	83	87.4
18 THU Bilgi Toplantıları	6	6.3	89	93.7
19 Okul deneyimi-Uygulama listeleri	34	35.8	61	64.2

BULGULAR

Çalışma kapsamında elde edilen veriler üzerinde, SPSS 23.0 istatistik programı yardımıyla frekans analizleri yapılmıştır. Buna göre, eğitim fakültelerinin %73.7'si devlet, %26.3'ü ise vakıf üniversitesidir.

Web sitelerinin fonksiyonel özellikleri tespit edilmiştir. Frekans dağılımları Tablo 2'de yer almaktadır. Eğitim fakültelerinin %15.8'inde THU dersi ile ilgili bir özellik yer almakta iken, THU dersinde yapılan etkinliklerin %11.6'sı sosyal medyada da yer almaktadır. THU dersine ait yönetmeliğin web sitesinden duyurulması ise %51.6 oranındadır. THU ile ilgili öğrencilerle yapılan bilgi toplantılarının web sitesinden durulması ya da açıklanmasının ise %6.3 oranında olduğu tespit edilmiştir.

Web sitelerinde THU özelliğinin %15.8 oranında kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu oranın oldukça düşük olduğu ifade edilebilir. Üniversite ve toplumun iş birliği sürecinde "web" sitelerinin yansması oldukça önemli bir yer edinmesi gerekirken bu özelliğın "web" sitelerinde duyurulmadığı, işbirliği yapılan diğer okullar, kamu kurum kuruluşların, özel kurumlardan da hiç bahsedilmediği tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında THU hakkında bilgi edinebilmek için "Google" "web" sitesinde ve yerel haber kaynaklarında da inceleme yapılmıştır. Diğer işbirliği yapan kurumların yapılan THU etkinliklerine "web" sitelerinde yer verdikleri tespit edilmiştir. Özellikle MEB'in destek olduğu ya da MEB iş birliği ile yapılan tüm etkinliklerin "web"

sitelerinde duyurularının yapıldığı görülmüştür. Yerel kapsamlı medya kanallarında etkinliklere oldukça yer verilmekte iken, üniversitelerin bu konuda kullanımlarının oldukça az olduğu dikkati çekmiştir.

“Web” siteleri sosyal sorumluluk projeleri (SSP) nin duyurulması açısından incelendiğinde, bu projelerin %30.5 oranında yer aldığı görülmektedir. Birçok SSP yapılmasına rağmen “web” sitelerinden duyurulmaları ya da bilgi verilme oranları oldukça düşüktür. “Web” sitelerinde en çok kullanılan sosyal medya özellikle “Facebook” ve “Twitter” olarak tespit edilmiştir. Bunun dışında, öğrencilerin hazırladıkları THU projelerini “Youtube” üzerinden yayınlayıp, fakültelerinin “web” sitelerinden link bağlantısı ekledikleri de tespit edilmiştir. “Youtube” için hazırlanan videolar oldukça kapsamlıdır. THU projelerinin hazırlanma ve yapım aşaması süreçleri hakkında kimi slayt, kimi kısa film şeklinde videolar hazırlanarak “web” sitelerinde paylaşımına açılmıştır. THU için hazırlanan etkinliklerde “Instagram” kullanımı da dikkat çekmektedir. Sosyal ağlarda THU dersi final sınavı için çalışmaların da hazırlanmış olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında, SSP yapım aşamalarının anlatıldığı ve sunulduğu tanıtım günleri hakkında bilgi olup olmadığı da incelenmiştir. Bu özelliğin “web”de %17.9 oranında yer aldığı görülmektedir. THU ders yönetmeliğine “web” sitesinde yer verilip verilmediği, ihtiyaç halinde öğrencilerin ya da yetkililerin bu yönetmeliğe ulaşabilme durumları incelendiğinde, %51.6 oranında yer verildiği tespit edilmiştir. THU ile ilgili ön bilgi verilmesi, toplantı yapılması, içerik açıklamalarının yapıp yapılmadığı incelendiğinde bu özelliğin de %6.3 oranında yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 3: Web Sitelerinde Yıllara Göre THU Etkinlikleri

Web Sitelerinde THU	n	%
Yok	30	31.6
2013 öncesi	3	3.2
2013-2014	5	5.3
2014-2015	20	21.1
2015-2016	37	38.9
Toplam	95	100.0

Tablo 4: Topluma Hizmet Uygulamaları ve Üniversite Statüsü İlişkisi

			Üniversite		Toplam
			Devlet	Vakıf	
Topluma Hizmet Uygulaması	Var	n	12	3	15
		%	17.1	12.0	15.8
	Yok	n	58	22	80
		%	82.9	88.0	84.2
Toplam	n	70	25	95	
	%	100.0	100.0	100.0	

Derslerde kullanılacak matbu form örneklerinin “web” sitesinde bulunmasının öğrencilere ön çalışma yapmaları, materyal hazırlamaları ya da oluşturmaları açısından bilgi edinmelerinde kolaylık sağlayacağı söylenebilir. Derslerde kullanılacak formların “web” sitesinde bulunma özelliği incelendiğinde, %50.5 oranında yer aldığı görülmektedir. Okul deneyiminin, öğrenci listelerinin, yapılacaklar ile ilgili detayların, öğretmenlik uygulamasında gidilecek okulların listeleri gibi bilgilerin “web” sitelerine konulması, öğrencilerin bu sayede önceden bilgi alması, bazı seçmeli dersler hakkında verdikleri kararların revize edilebilmesi konularında öğrencilere kolaylık sağlayacaktır. Dumlupınar Eğitim Fakültesi, ilgili “web” sayfasında ‘açık ders’ başlıklı bir menü hazırlamış ve öğrencilerin bu menü üzerinden ders notu alabilmelerini sağlamıştır. Fırat Eğitim Fakültesi ilgili “web” sayfasında THU dersi için bir otomasyon menüsü hazırlamış; Kilis’de bulunan Muallim Rifat Eğitim Fakültesi ilgili “web” sayfasında yine ayrı bir THU menüsü hazırlamıştır. Hacettepe Eğitim Fakültesi, THU dersi için kategoriler hazırlamış ve ilgili “web” sayfasında bu kategorileri öğrencilerin seçimine hazır hale getirmiştir. Öğretim elemanları ile ilgili akademik bilgilerin, iletişim bilgilerinin, bölümlerin tanıtımının, dil özelliği ve duyuruların “web” sitelerinde en çok yer alan özellik olduğu görülmektedir. THU kapsamında yapılan etkinliklerin durumu yıl bazında da incelenmiştir.

THU dersi kapsamında yer alan etkinliklerin ve faaliyetlerin bazı “web” sitelerinde güncellenmediği, bazı “web” sitelerinde hiç yayınlanmadığı, bazı eski tarihli etkinliklerin bulunduğu tespit edilmiştir. “Google” arama motoru kullanılarak bu etkinliklerin yılları hakkında bilgi toplanmıştır. Bazı “web” sitelerinde THU etkinliklerinin fotoğraflar ve sloganlar kullanılarak yayımlandığı, fakat içerik ve tarih konusunda bilgi verilmediği de tespit edilmiştir. Özellikle THU dersi kapsamında MEB ile yapılan ortak etkinlikler ve eğitimler konusunda, MEB “web” sitesinin bilgi vermek, paylaşmak ve içerik konusunda eğitim fakültelerinin “web” sitelerinden daha dinamik olduğu da dikkati çekmiştir. 2015-2016 eğitim-öğretim döneminde THU etkinliklerinin diğer yıllara oranla daha çok duyurulduğu ve paylaşıldığı söylenebilir.

THU bulunması üniversite statüsüne göre incelendiğinde, çok farklı sonuçlar ortaya çıkmamıştır. Her iki durumda da THU ile ilgili, link, menü, özellik için “web” siteleri kullanımı oldukça düşüktür.

THU dersi kapsamında yapılan etkinliklerin web siteleri dışında, sosyal medya üzerinden duyurma, paylaşma özellikleri araştırılmıştır. Burada da devlet ve vakıf üniversiteleri arasında bir farklılık tespit edilememiştir. Devlet ve vakıf üniversiteleri, THU dersi kapsamında sosyal medya kullanımında oldukça düşük bir orana sahiptir.

Yıllara göre yapılan incelemede, vakıf üniversitelerinde yıllar içinde THU etkinliklerinin %52'sinde yılın/dönemin belirtilmediği görülmektedir. Devlet üniversitelerinin "web" sitelerinde yer alan THU yılının, araştırma kapsamında 2015-2016 eğitim-öğretim dönemine ait olduğu tespit edilmiştir.

THU dersi için "web" sitesinden öğrencilerin bilgilendirildiği duyurular hakkında yapılan içerik analizinde, üniversiteler arasında farklılık tespit edilmemiştir.

SSP hakkında "web" sitelerinde yapılan içerik incelemesinde, her iki üniversite statüsü için "web" kullanımının az olduğu da tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında "web" siteleri ziyaret edilip, yapılan tüm THU kapsamındaki etkinlikler ve sloganları not edilmiştir. Benzer konu başlıkları bir araya toplanarak kategorileştirilmiştir. Bu kapsamda en çok yapılan etkinlikler sıralanarak Tablo 8'de belirtilmiştir.

Tablo 5: THU'nun Sosyal Medyada Yer Alması İle Üniversite Statüsü İlişkisi

			Üniversite		Toplam
			Devlet	Vakıf	
THU'nun Sosyal Medyada Yer Alması	Var	n	9	2	11
		%	12.9	8.0	11.6
	Yok	n	61	23	84
		%	87.1	92.0	88.4
Toplam	n	70	25	95	
	%	100.0	100.0	100.0	

Tablo 6: THU Bilgilendirme Toplantısı Varlığı ve Üniversite Statüsü İlişkisi

			Üniversite		Toplam
			Devlet	Vakıf	
THU Bilgilendirme Toplantısı	Var	n	6	0	6
		%	8.0	0.0	6.0
	Yok	n	64	25	89
		%	91.0	100.0	93.0
Toplam	n	70	25	95	
	%	100.0	100.0	100.0	

Tablo 7: Sosyal Sorumluluk Projeleri ve Üniversite Statüsü İlişkisi

			Üniversite		Toplam
			Devlet	Vakıf	
Sosyal Sorumluluk Projesi	Var	n	21	8	29
		%	30.0	32.0	30.5
	Yok	n	49	17	66
		%	70.0	68.0	69.5
Toplam	n	70	25	95	
	%	100.0	100.0	100.0	

Tablo 8: THU Başlıkları

	Başlıklar
1	Fidan, ağaç, çiçek dikme
2	Okul binası ve bahçesinin bakımı/onarımı/tadilatı, boyama, destek eğitim odası ve özel eğitim odası varlığı
3	Kırtasiye yardımı, bağış, kitap kampanyası, hediye toplama, bağış, kitap okuma, sesli kitap bağışı, kütüphane
4	Kermes, giysi yardımı, ihtiyaç sahibi ailelere yardım, mültecilere aynı-maddi yardım
5	Gönüllü öğretmen olmak (okuma yazma eğitimi, mülteci çocuklara Türkçe eğitimi) Öğrenci koçluğu (mesleki yönelimlerin tespiti, veli bilgilendirmesi, öğrenci bilgilendirmesi, etkin rehberlik, TEOG takviyesi (eğitim, sınav öncesi motivasyon)
6	Engelliler için etkinlikler (miniklere özel eğitim, çizim, boyama etkinliği, konser, spor, sanat etkinliği, ritm atölyesi, engelliler korusu, okul korusu, 'İngilizce öğreniyoruz' eğitimi, İngilizce çocuk şarkıları öğretme, karaoke), Down Sendromu için etkinlikler ("Downcafe"), disleksi, dikkat eksikliği, hiperaktif bozukluk, otizm için etkinlikler (farkındalık için çanta hazırlama), kanserli çocuklara yardım
7	Kan bağışı
8	Çevre eğitimi (çevre bilinci oluşturmak, toprak okulu, doğa koruma, deniz çevresi temizliği, doğa yürüyüşü, doğa sanatı, keklik yemleme)
9	Kaynaştırmak, akran eğitimi
10	Görsel destek (matematik koridoru, periyodik cetvel, hava kalitesi, meteoroloji, pi günü etkinliği, oyunların çizimi, hijyen yüzük, hijyen merdiven)
11	Ana sınıfı oluşturma/ana okulu açma
12	Seminer-söyleşi-eğitim (engelsiz yaşam, sanal dünyada güvenlik, kadın bakış açısı ile kadın sorunları, itfaiye teşkilatı tanıtımı ve iş birliği, girişimcilik ve kadın, kentsel yaşam destek, yardımlaşma, çağdaş drama, etkileşimli tahta kullanımı, farkındalık yaratma, beyaz baston kullanma, İngiliz edebiyatı, hasta yakınlarına hasta bakımı eğitimi, ilk yardım eğitimi, AFAD, deprem bilinci, çocuk esirgeme, İngilizce eğitimi, yabancı dil eğitimine katkı, çocuk polisi ile birlikte madde bağımlılığı)
13	Okullarda spor alanları yaratma, spor eğitimi, spor malzemeleri bağışı
14	Bilim öğreniyoruz uygulaması (bilimsel süreç, bilim ve teknik, bilim okuryazarlığı, fen eğitimi, astronomi, çocuklar gülsün (eğlence, uçurtma şenliği), bilgi yarışması, zekâ oyunları (satranç, "puzzle" vb.); küçük bilginler, bilim okulu, araştırmacı çocuk merkezi, 'bilim eğlencedir' uygulaması. Okullarda masal anlatmak ve satranç turnuvası yapmak.
15	Dernek ve aşevlerine yardım (LÖSEV, Toplum Gönüllüleri, Türkiye Zeka Vakfı) ve ziyaret (huzurevi, dul ve yetim, engelli aileleri, şehit aileleri, kamu kurum kuruluşları, müzeler, Milli Kütüphane
16	Konser (bahçe etkinlikleri, bahar şenliklerine katılım, düşler akademisinde konser etkinliği, tiyatro, sergiler, şiir dinletisi, koro
17	Oyuncak toplama, misket ("pirilli") toplama, Oyun festivali, Oyuncak Festivali, oyun, Oyun sınıfı oluşturma, oyun parkı oluşturma, çocuk merkezi, oyuncak kütüphanesi
18	Gezi (başarılı öğrencilerin yaşadıkları yerde eğlenceli gezi)
19	Üniversite içinde öğrenci butiği açılması
20	Atık toplama (yağ, kullanılmayan ilaç toplama, geri dönüşüm)
21	Sosyal sorumluluk kavramı bilinci, yerel gazetelerde aile ve çocuk başlıklı yazıların hazırlanması
22	Bilgisayar bağışı, akülü tekerlekli sandalye bağışı
23	Planetaryum (Bilim, doğa, uzay vb. belgesellerin gösterilmesi)
24	Trafik (trafik eğitimi, emniyet kemeri, görme engelliler için sinyalizasyon)
25	Madde bağımlılığı-Yeşilay
26	Sokak hayvanları için projeler, köpek ırkları federasyon işbirliği, hayvan barınağı düzenleme
27	Diş bakımı- temizlik bilinci (diş tarama, muayene, diş fırçası, diş macunu hediye)
28	Acil durumlarda telefon kullanma-iletişim
29	Yaşam boyu öğrenme, yetişkin eğitimi, gençlik merkezi
30	Doğum bohçası hazırlamak

Tablo 9: THU Proje Başlıkları ve Sloganları

1	Her çocuğa bir kitap	34	Oyunlar çocuk seçmez
2	Çocuklar gülsün diye bir el de sen uzat	35	Farkındalık çalışmasıyla geleceğe gülümseyerek bakın
3	Eğlenceli matematik eğitimi	36	Ana sınıfında trafik eğitimi hayat kurtarır.
4	Çevre bilinci çocukken başlar	37	Hayallere açılan sayfalar
5	Yeşil fidanlar temiz dünyalar	38	Sev, sarıl, dans et
6	Kampüste LÖSEV	39	Kentsel yaşama destek
7	Bilimin ışığı sarsın tüm okulları	40	Fidanları toprağa, engellileri topluma
8	Beyni etkili Kullanma	41	Uzaktan uzanan eller
9	Gülen dişler	42	Çevreyi hor gören geleceği zor görür.
10	Adım adım matematik	43	Temiz çevre ile engelleri uçuralım
11	Çocuklar için el ele.	44	Biz kafayı yeşile fena taktık
12	Bu kan seni unuttur mu?	45	Veren el ile alan el arasında köprü olun
13	Miniklerimize sevgi uçuralım	46	Ben de çocukluğumu yaşamak istiyorum
14	Aydınlık için bir kitap da sen koy	47	Küçük bir tebessüm
15	Size gökyüzünü getirdik (TOVAK-2014, ÇOMÜ)	48	Birlikte başaracağız
16	Otizmin farkındayız; onların yanındayız	49	Birlikte öğreneelim
17	Gönüllü gençlik ile temiz geleceğe	50	Bilim eğlencelidir
18	Kardelenler Karlıova'da	51	Oyunlarla dolu bir bahar
19	Haydi, hayatı paylaşmak için tüm engelleri kırın	52	İzbe duvarlara değen sihirli eller (TOVAK-2015, Sakarya Üniversitesi)
20	Bir adımda sen at	53	Bir umut ol benim için
28	Bir kromozomun lafi olmaz	54	Engelleri kaldırmak için sende bir "dart" at.
29	Bugünün çocukları yarının büyükleri	55	Renkli eller
30	Bir umut telefon	56	Her yerde PDR
31	Güçlü toplum mutlu bireyler	57	Oyna, eğlen, öğren
32	Biz kocaman bir aileyiz	58	Hiçbir hastalık, çocuk dünyası kadar güçlü olamaz
33	Sen de elini uzat	59	Neşeli maskeler, neşeli çocuklar

THU dersi kapsamında yapılan etkinlikler incelendiğinde, öğretmen adaylarının toplumsal sorunların çözümünde, toplum sorunlarını görebilmelerinde, fark edebilmelerinde rol oynayacak; bunlara karşı duyarlılık ve sorumluluk duymalarına ve buldukları toplumsal grubun kalkınmasına, eğitilmesi ve öğretilmesine katkı sağlamalarına yardımcı olabilecek faaliyetler gerçekleştirdikleri ifade edilebilir. Bu etkinlikler, çalışmanın sınırlılığı içinde ziyaret edilen eğitim fakültelerinin web sitelerinden alınan başlıklardır. Tespit edilen bu başlıklar 2013-2016 yıllarını kapsamaktadır.

Çalışma kapsamında yapılan incelemelerde Toplum Hizmetleri Vakfı (TOVAK)'nın, üniversitelerde okutulan THU dersi kapsamında proje üreten gençleri ödüllendirmekte olduğu anlaşılmıştır. TOVAK ilgili "web" sitesinde proje, sosyal sorumluluk ve THU ile ilgili duyurular yapmaktadır. THU ile ilgili tüm etkinliklere, projelere yer verdikleri, destekledikleri ve paylaştıkları etkin bir platform oluşturdukları tespit edilmiştir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Yapılan literatür taramasında THU dersi kapsamında öğrencilerin görüşleri, değerlendirmeleri, algıları, kazanım boyutları, dersin öğretmen yetiştirmede etkinliği, THU dersinin içeriği, amacı, sosyal sorumluluk bilincine etkisi, öğretim elemanlarının bakış açısı, dersin işleniş şekli vb. başlıklar göze çarpmaktadır. Bu çalışmaların sonuçlarında öğrencilerin bu dersi alarak teorik bir ortamdan, yaşamsal alana geçiş ve buradaki köprü rolü üstlenen dersin önemi ve katkıları hakkında çıkarımlar ortaya konmuştur. Literatür incelendiğinde yapılan etkinliklerin, uygulamaların neler olduğu, topluma sağladığı katkılar, öğrenci görüşleri, dersin işleniş vb. hakkında bilgilerin yanında "A" üniversitesinin hakkında bilgileri öğrenmek için ilgili "web" sitesine bakıldığında, herhangi bir bilginin bulunamaması üzerine THU dersi kapsamında yapılanların eğitim fakültelerinin "web" siteleri incelenmiştir. Küçüköğlü ve Koçyiğit (2015) çalışmalarında, THU dersinin öğretmen eğitiminde koşullabilecek

etkin yaklaşımlardan biri olduğunu, çok boyutlu kazanım sağlama gücüne sahip olduğunu vurgulamış; bireylerin öz nitelikleri gelişirken, toplumsal kurumlara da önemli katkılar sağladığını belirtmiştir. Akademik başarıyı desteklemede, aktif bir öğrenme/öğretme yaklaşımı olarak öğretim süreçlerinde mutlaka kullanılması gereken bir ders olduğunu vurgulamışlardır. Kocadere ve Seferoğlu (2013), THU dersinin üniversite gençliğinin eğitim yaşamında önemli bir boşluğu doldurduğunu, topluma hizmet bilincini kazanmasına katkı sağladığını, öğrencilerin özgüven ve gelişmelerine, kendilerinin bilinçlenmesinin yanı sıra çevrelerinin de bilinçlendirilmelerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Literatür çalışmalarının özünde “daha çok yapılmalı”, “daha erken başlatılmalı”, “tüm eğitim süreçlerine dahil edilmelidir” denilen THU dersinin, “web” sitelerini kullanarak daha çok kişiye, gruba, öğrencilere uygulanması; sadece Türkiye değil diğer ülkelerle de iş birliğine geçilecek platformların yaratılması gerektiği ifade edilebilir.

Eğitim fakültelerinin “web” sitelerinin fonksiyonel açıdan kullanımı da incelenmiştir. Bu kapsamda belirlenen başlıklar içerisinde 95 eğitim fakültesi incelenmiştir. Dil seçeneğini kullanma, duyurular, haberler, öğretim elemanları hakkında bilgi, sosyal medya kullanımı, pedagojik formasyon, bölümlerin tanıtılması özelliklerinin kullanımı açısından web siteleri kullanıcı dostu ve bilgi vericidir. Aranılan özelliklerle kolaylıkla erişilebilmektedir. Olumlu birçok özellik yanında “web” sitelerinin dinamik yapı sergilemedikleri de tespit edilmiştir. Güncellenme konusunda da ciddi sıkıntılar olduğu ifade edilebilir. THU etkinlikleri ile ilgili verilen bilgiler bazen eski tarihlilerde olmakta ya da tarihleri eklenmemektedir. Duyurular kısmı bir yıl geriden gelen fakülteler bile tespit edilmiştir.

Üniversite sınavlarının yaklaştığı bu günlerde aday öğrenciler için hazırlıkların yapılmamış olması, aday öğrenciler için duyuru ve özellik hazırlayan “web” sitesi oldukça azdır. Çağımız ‘dijital’, yeni nesil ‘dijital yerliler’ olarak ifade edilirken, teknolojinin sadece ‘formasyon eğitimi’ duyurusu yapmak için kullanılması doğru olmayabilir. Dinamik, etkin ve etkileşimli hızlı bilgi çağında o oranda paylaşım platformları ve bilgi ağına ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim fakülteleri gelecek nesli yetiştirecek ise, geleceğe yönelik öngörülerini takip etmeli ve çağın gerektirdiği her türlü teknolojiyi mesleklere uyumlu hale getirmelidir. Böylelikle THU kapsamında yapılan araştırmalar sonucunda, toplumsal olmak ve toplumu anlamak adına etkinliklerin yapıldığı tespit edilmiştir. Tespit edilen ve incelenen uygulamalarda öğretmen adaylarının iletişim kurma, empati kurma ve problem çözme becerilerinin geliştiğine dair, özellikle de çok farklı deneyimler edindikleri yazılan yorumlardan, paylaşılan videolardan/fotoğraflardan görülmektedir. Fakat yapılan etkinliklerin fakültelerin “web” sitelerinden paylaşımları düşüktür. Yerel gazete ve kamu kuruluşlarının “web” sitelerinde paylaşılan, yazılan ve yorumlanan bu etkinliklerin oranı ise oldukça yüksektir. Ders olan ve uygulama alanı yaratılan ve öğretmen adaylarına olumlu birçok katkı sağlayan etkinliklerin duyurulmaması ve paylaşılmaması, tespit edilen ve çözülmesi gereken bir durumdur. Tüm yükseköğretim kurumlarında, eğitim-öğretim sürecine THU dersinin eklenmesi gerektiği düşünülebilir. THU dersi kapsamında bazı “web” sitelerinde ilgili menü, yönetmelik, bilgi toplantıları ve

projeler hakkında detaylı bilgilerin yer almadığı ifade edilebilir. Yönetim açısından organizasyonel ve mali yapıları itibarıyla farklılık olan devlet ve vakıf üniversitelerinin “web” sitelerinde de yapılan etkinlikler hakkında bir fark tespit edilememiştir. Öğretmenlik mesleğine başlamadan, eğitim öğretim süreci boyunca yapılan öğretmenlik uygulamaları yanında, THU dersi gibi hizmet öncesi deneyim kazandıracak derslere daha çok önem verilmeli, bunun için stratejiler belirlenmeli ve mutlaka teknolojiye yararlanılmalıdır.

Üniversitelerde, özellikle eğitim fakültelerinde, “web” siteleri daha etkin kullanılabilir. “Web” sitesinde ve sosyal ağlarda küçük bir grupla gerçekleştirilen ve etki yaratan THU dersi etkinlikleri teknoloji kullanılarak daha büyük gruplara duyurulabilir. Yapılanlar diğer gruplara, öğrencilere örnek teşkil edebilir. Bilgi (dersler, ders notları, alan bilgileri, uygulamalar, eğitim seminerleri vb.) paylaşıldıkça, anlaşıldıkça, uygulandııkça ve sonuca ulaşıldıkça değerlidir. Eğitim fakültelerinin “web” sitelerinde mutlaka THU derslerinin, projelerin, etkinliklerin daha etkin yer alması sağlanmalı; “web” siteleri önceden hazırlanmalıdır. Öğretmenlik uygulamaları hakkında listeleri ilan etmek dışında, öğretmenlik uygulamaları ile ilgili videolar, önceden mezun olan ve deneyim kazanmış öğrencilerin videoları, hazırlıklar için anlatımlar, gerekli evraklar/formlar, gidilecek okullar, gidilecek okulların öğrenci profilleri vb. hakkında bilgiler, MEB ile ortaklaşa hazırlanabilecek bir link/menü ile bilgi alınabilecek, gerektiğinde uzaktan eğitime de katılınabilecek alanlar yaratılabilir.

Üniversitelerde THU dersi, yurtdışında yapılan uygulamalardan ve örneklerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu bakımdan Amerika ve Avrupa ülkelerindeki uygulamalara benzemektedir. Öğrenciler yurtdışında sadece buldukları şehirde değil farklı şehirlerde ve ülkelerde de bu ders ile ilgi duydukları ve ihtiyaç duyulan alanda yardım etme, destek verme, öğretme, bazen de kendini keşfetme ve kendilerini geliştirme çabaları içinde olabilirler. Bu nedenle THU sadece gönüllülük üzerine yürütülen bir ders olmayıp, topluma ışık tutmak ve ışık olmak da demektir. Bu alanda günümüzün vazgeçilmez olan internetin tüm imkanları kullanılarak, “web” siteleri entegre edilerek, sosyal medyanın tüm popülerliği kullanılarak yeni bakış açıları yaratılmalı, sosyal sorumluluklar kavranmalıdır. ‘Sosyalleşmenin’ kullanılan bir bilgisayar programında sadece ‘beğenme’ tuşuna basılarak değil, ‘toplumun içinde yer alarak’ yapabilmek olarak algılanmasının temeli atılabilir. Bu uygulama, geleceğin öğretmenlerinin yaşadıkları toplumun eksiklerini görmelerini ve farkındalıklarını arttırmalarını ve görev bilinci edinmelerini sağlayabilir.

Ayrıca;

- THU dersinin yürütüldüğü diğer kurumlarda da (Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu gibi) “web” sitesi içerik analizinin daha kapsamlı olarak yapılması,
- Sadece fakültelerde değil yüksekokul/meslek yüksekokullarına da toplumla işbirliği kurulabilecek, topluma katkı sağlanabilecek, sosyal sorumluluk bilincinin oluşturulabileceği (ders ya da staj gibi) uygulama alanlarının oluşturulması,

- Eğitim fakültelerinin “web” sitelerinde hem THU dersi, hem de öğretmenlik uygulamaları gibi derslerin takip edilebileceği, öğrencilerin ve akademisyenlerin iletişim, iş birliği içinde olabileceği platformların yaratılması,
- Üniversiteler arasında iş birliği, ortak aramak, THU projesi üretmek için imkânların, ayrıca farklı il ve ilçelerde de THU alanlarının yaratılması,
- THU dersinin verildiği tüm kurumlarda örneğin “web” sitelerinin incelenerek, ilgili öğretim elemanları ile ve dersi alan öğrencilerle görüşülerek, yurtdışı örnekler incelenerek yeniden düzenlenmesi ve güncellenmesi,
- Yapılan THU etkinliklerinin projeyi üreten ve hizmet alanları açısından geri bildirim olarak incelenmesi, yapılan etkinliklerin sağladığı faydaların ortaya konması ve geliştirilmesi veya yapmak için yapılan ve fayda sağlamayan etkinliklerin ortaya konması,

Web sitelerinin tüm üniversitelerde bölüm bazında güncel, bilgi verici ve etkin olması için gerekli adımların atılması da önerilir.

KAYNAKLAR

- Başfıncı, Ş. Ç. (2008). Bir pazarlama iletişim medyası olarak web ortamında içerik analizi yapmanın güçlükleri ve olası çözüm önerileri. *Yönetim Dergisi*, 61(1), 53-60
- Bulut, M., Bulut, N., & Bulut A. (2012). Öğretmen eğitiminde değer eğitimi fırsatı olarak topluma hizmet uygulamaları dersi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 347-357
- Doğan, M. & Morkoç Kekeç D. (2015). Seyahat acentalarının web sitelerini kullanma düzeyi: “Çanakkale 2015” teması üzerinden karşılaştırmalı bir analiz. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 5(2), 99-115
- Elma, C., Kesten, A., Kiroğlu K., Mercan Uzun E., Dicle A. N., & Palavan Ö. (2010). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2): 231-252. Retrieved from https://pegem.net/dosyalar/dokuman/108990-20110602143611-microsoft-word---b5_elma_cevat.pdf
- Erdönmez, C., & Kekeç Morkoç, D. (2013). Büro yönetimi ve yönetici asistanlığı alanında eğitim veren meslek yüksekokullarının web sitelerinin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Büro Yönetimi Özel Sayısı)*, 18, 147-163
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Kocadere, S. A., & Seferoğlu, S. S. (2013). Topluma hizmet uygulamaları dersinin işleniş: Uygulama örnekleri ve sürece ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 75-89
- Küçüköğlü, A. & Koçyiğit, S. (2015). Topluma hizmet uygulamalarının öğretmen yetiştirmede etkinliği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(2), 610-629
- Özdemir, S. M. & Tokcan, H. (2010). Topluma hizmet uygulamaları dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 41-61
- Saran, M., Coşkun, G., Zorel F. İ., & Aksoy, Z. (2011). Üniversitelerde sosyal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi: Ege Üniversitesi topluma hizmet uygulamaları dersi üzerine bir araştırma. *Journal of Yasar University*, 22(6), 3732-3747. Retrieved from <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/jyasar/article/viewFile/5000066143/5000061649>
- Uğurlu, Z. & Kırıl, E. (2013). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinin işleyiş süreci ve kazanımlarına ilişkin görüşleri. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 37-55
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 6. Baskı, Ankara: Seçkin Kitabevi